

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2012 m. vasario 10 d. *

Vietų, menančių Lietuvos partizanų suvažiavimą, įamžinimas

Artėja Vasario 16-oji, kai švęsime Lietuvos valstybės atkūrimo dieną. Tą dieną bus minimas ir kitas ne mažiau reikšmingas įvykis – 1949 metų vasario 16 dieną Radviliškio rajono Minaičių kaime Prisikėlimo apygardos štabo bunkeryje buvo priimta Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) tarybos Deklaracija – konstitucinės reikšmės dokumentas, liudijantis Lietuvos valstybės tėstinumą okupacijos sąlygomis. Kaip ir kasmet ta proga Mėnaičiuose bus rengiamas iškilmingas Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas. Vienas iš šio renginio organizatoriu – Lietuvos gyventojų genocido ir rezistenčijos tyrimo centras (LGGRTC), kuris jau daug metų rūpinasi istoriniais tyrimais, istorinės tiesos atkūrimu ir atminties išsaugojimu ateities kartoms.

Todėl visiškai nepagrįsti šiuo metu pasigirdę kaltinimai, esą LGGRTC ketina griauti partizanų ryšininkų Sajų sodybą, suvaidinusią svarbų vaidmenį paskelbiant 1949 metų LLKS tarybos Deklaraciją (čia, buvusio partizano V. Šniuolio teigimu, prieš prasidedant LLKS suvažiavi-

mui vyko parengiamieji jo darbai). Atsižvelgdami į tai, kad Sajų sodybos likimas jaudina ir „Tremtinio“ skaitytojus, norėtume išdėstyti LGGRTC poziciją.

pirmininko pareigas ējęs Jonas Žemaitis atvyko į Šiaulių valsčiaus Jaugelių kaimą, kur jo laukė Prisikėlimo apygardos vadas Leonardas Grigonis, Vakarų Lietuvos partizanų srities štabo viršininkas Vytautas Gužas, laikinai Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) Visuomeninės dalies viršininko pareigas ējęs Algimanto, Vytauto ir Didžiosios Kovos partizanų apygardų įgaliotinis Juozas Šibaila ir svečiai iš Pietų Lietuvos – Pietų Lietuvos partizanų srities vadas Adolfas Ramanauskas ir Tauro apygardos vadas Aleksandras Grybinas su palyda. Neoficialūs posėdžiai užtruko dvi dienas. Po to būsimi LLKS signatara išvyko į Sajų sodybą Balandiškėse, o iš ten – į Miknių sodybą Mėnaičių kaime. Vasario 10

dieną Miknių sodybos svirne įrengtame Prisikėlimo apygardos vado L. Grigonio-Užpalio bunkeryje prasidėjo darbas. Be jau minėtų partizanų vadų J. Žemaičio, L. Grigonio, V. Gužo, J. Šibailos, A. Ramanauskai ir A. Grybino, suvažiavime dar dalyvavo Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas Bronius Liesys ir BDPS prezidiumo sekretorius Petras Bartkus. Kaip žinoma, suvažiavimo metu buvo apsvarstyti net 23 klausimai, priimti reikšmingi LLKS dokumentai, iš kurių pats svarbiausias – politinė Deklaracija, patvirtinus partizanų sieki atkurti nepriklausomą demokratinę valstybę, įteisinusi LLKS, kaip visuotinio organuoto ginkluotojo pasipriešinimo sovietinei okupacijai organizaciją, o jos tarybą – kaip vienintelę teisétą valdžią okupuotos Lietuvos teritorijoje.

(keliamas į 3 psl.)

Paminklas 1949 metų vasario 16 dieną paškelbtai LLKS tarybos Deklaracijai ir jos signatarams atminti (skulptorius Jonas Jagėla)

Tokią Sajų sodybą Balandiškėse išvydo LGGRTC darbuotojai. 2009 metai

Paverskime Vasario 16-ąją ypatinga švente

Vasario 6-ąją artėjant Vasario 16-ajai Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė paragino šalies gyventojus deramai ir išradingai paminėti Valstybės atkūrimo dieną, kad ji taptų ypatinga tautos švente.

„Vasario 16-oji – mūsų laisvės ir vienybės diena. Prisimindami mus vieniančias vertes ir tradicijas bei iškiliausius savo krašto žmones, paverskime šią dieną ypatinga ir originalia švente savo šeimai, draugams ir bendruomenei“, – kalbėjo šalies vadovė.

Visos mūsų religinės, tautinės ir valstybinės šventės minimos ir švenčiamos laikantis tradicijų. Tradicijų ir papročių pajairinimas, nesugriaunant šventės esmę, palaikytinas. Tačiau Vasario 16-osios šventė turi ypatingą dėmenį, kurio istorinis vaidmuo nacionalinėje teisėje jau įteisintas, Vakaruse kartais kreiva akimi nužvelgiamas, o Rytų žiniasklaidoje dar vis pasigirsta priekaištų, kodėl ištrūkome iš Josifo ir Adolfo suplanuotų pasaulio dalybų pelkės.

Prieš 63 metus Mėnaičiuose...

1949 metų vasario 16 dieną gūdžios okupacijos sąlygomis visos Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo struktūrų vadai, susirinkę Radviliškio rajono Mėnaičių gyvenvietėje, parengė ir pasiraše unikalų istorinį dokumentą – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos Deklaraciją. Šio dokumento pirmasis punktas bylojo: „LLKS taryba (...) okupacijos metu yra aukščiausias Tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai“, o „komunistų partija, kaip diktatūrinė iš esmės priešinga pagrindiniams lietuvių tautos siekimui ir kertiniams Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausumui, – nelaikoma teisine partija.“

Partizanų vadų aiški pilietinė pozicija, siekiant atkurti Lietuvos valstybingumą, ir šiandien rodo puikų, sektiną pavyzdį dabarties visuomenei, ypač jaunimui, – pakiliai minėti ir švęsti Vasario 16-osios šventę visuose planetos kampeliuose, kur susiburia bent du lietuviškų pilietinę savimonę išsaugojoje asmenys.

Vasario 16-osios proga sveikinkime vieni kitus visi Lietuvos piliečiai!

Edmundas SIMANAITIS

Tautinė valstybė: Vengrijos ir Lietuvos paralelės

Stebėtina, kiek daug paralelių Lietuvos ir Vengrijos istorijoje nuo seniausių laikų iki šių dienų. Gal būt dėl to, kad Aukščiausiasis lémė lie-tuviai ir vengrų tautoms įkurti savo valstybes ant plėšrių imperialistinių valstybių karų tako ir abiem tautoms patirti tą grobuonių okupaciją ir vergiją. Dėl to abi tautos taip troško laisvės ir upes kraujuo praliejo, siekdamos išsivaduoti iš okupančių vergijos. Apie tai ne kartą rašiau.

Dabar, kai Vengrija, atkūrusi savo tautinę valstybę ir konstitucijoje įtvirtinus amžinias tautines vertes, pateko į Europos Sąjungos valdžios nemalonę, mes, lie-

tuviai, vėl privalome stoti su vengrais į vieną fronto liniją prie ES biurokratus ir neleisti jiams palaužti drąsią ir orią vengrų tautą, ginančią savo tėvynę, kurioje jie gyvena šimtus metų, saugo tautinę savimonę ir tradicines vertes. Jeigu tylėsime mes ir tylės kitos tautos – visi būsime palaužti besikuriančios technokratinės Europos imperijos, paversti išskyduisia, klusnia, beteise ir betaučiame mase.

Sveikiname pilietinę akciją „Mes su vengrais“, kuria siekiama padėti vengramis išsaugoti jų tautines vertes ir dvasinę laisvę.

(keliamas į 2 psl.)

(atkelta iš 1 psl.)

Tūkstančiai lietuvių parašė, plaukiančiu iš visos Lietuvos į dienraščio redakciją ir Vengrijos ambasadą, liudija, kad lietuviai remia vengrų teisę patiemis spręsti savo likimą ir signalizuojant savo rožtą sekinti vengrų pėdomis, jeigu tik kas dris uzurpuoti mūsų sąžiningas laisvę ir naikinti mūsų tautines vertynes.

Kas atsitiko, kad taip užsirūstino ant Vengrijos ESvaldžia? Ne veltui sakoma, „Ju piteri, tu pyksti? Vadinas, tu esi neteisus!“ Visada juk labiausiai pykstama ant to, kuriis baxsteli nosimi į mūsų klaidas.

Kai buvo kuriamas dabartinė ES, buvo svarstomi duojos plėtros modeliai: pirmas – kad tai bus nacionalinių valstybių sandrauga; antras – kad tai bus ekonomiškai ir politiškai drausminga valstybė.

ESvaldžioje dominuojant liberalams ir socialistams nugalėjo technokratinis požūris ir buvo pasirinktas antrasis ES raidos modelis. Pačioje pradžioje atrodė, kad besi Jungiančiomis į ES tautomis šis modelis – nepavojingas, nes įtvirtino nuostatą „ekonomiškai ir politiškai drausminga valstybė“.

Tačiau nėlgai trukus dabartinė ES valdžia pradėjo tautomis diktuoti ir vertybines madas – iš jos vertybų sistemos išbraukė daugelio Europos tautų amžinasių kultūrines ir dvasines vertynes: tautiškumą, krikščionybę, stiprią šeimą, dorą ir moralę, o i vertybų statusą iškélé išsigimimą – homoseksualų teises, pereinančias į jų ižūlį ir agresyvų, begėdišką elgesį, lyties keitimą, nežabojamas kalinių ir nusikaltelių teises, dvigubus standartus ir kita.

Daugeliui tautų štie mirties kultūros ir civilizacijos clementai yra visiškai nepriimtini.

Vengrai pirmieji iš ES tautų sukiuo, signalizuodami apie pokyčių ES būtinumą. Deja, kaip tvirtina mūsų mastytojas filosofas Romualdas Ozolas, „Revolutionerai galite išsigalinti apie pokyčių būtinumą, tačiau pokyčių pobūdį nulemia valdantieji“.

Mus visus, māstančius lietuvius, papiktino ES valdžios ultimatumai Vengrijai, kuo skubiausiai pataisyti Vengrijos Konstituciją – išbraukti iš jos šalia kitų ir vengrų tautines vertynes. Man tai primauna Kėdainių teisėjo ultimatumą teisėjai Neringai Venckienei per kelas dienas atiduotily kokį daiktą savadaujotai motinai, kurios iniciatyva nusikaltėliai pedofilai kaninko mergaitę.

Ryžtingas Vengrijos mi-

Tautinė valstybė: Vengrijos ir Lietuvos paralelės

nistras pirmininkas Viktoras Orbanas į ES valdžios ultimatumą griežtai ir oriai atsakė sutinkas eiti su ES į bet kokių finansinius kompromisus, tačiau jokiu būdu ne į vertybinius: tautinius, moralinius, šeimos vertibių, įtvirtintus dabartinėje Vengrijos Konstitucijoje.

Tuo Vengrijos premjeras tapo panašus į mūsų dainuojančios Sajūdžio revoliucijos architektą Vytautą Landsbergį. Sajūdžio Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, muzikantas ir muzikologas, turintis jautrią klausą, išgirdo Laiko šauksmą griūvant dvipolei pasaulio sistemai ir „milžinui ant molinių kojų“, tad atvedė tautą į pažadetą žemę – Lietuvos nepriklausomybę. Viktoras Orbanas, aukščiausios kvalifikacijos vadybininkas, irgi išgirdo Laiko šauksmą yrant daugiapolei sistemai pakirstomis mirties kultūros ir civilizacijos šaknimis ir rodo Europos tautoms kelią į dvasinį atgimimą.

Vengrijoje dvasinis atgimimas tapo įmanomas dviejų trečiaisiais balsų į Vengrijos parlamentą išrinkus tautos idėją ir tautinės valstybės atkūrimą remiančius parlamentarus. Vengrijos konstituciją savo balsais parėmė 10 milijonų vengrų. Nors Vengrijoje dar yra ir 27 procentai komunistų, vargšų žmonių su pažeista psichika, baisujų savų komunistų valdymo laikotarpi vengrai jau įveikė. Dabar jie savo širdyse jau pradeda statyti Katedrą.

Ar įmanomas tautinės valstybės atkūrimo scenarijus Lietuvoje? Istorikas Algimantas Liekis savo straipsnių cikle „Gruodžio 17-oji“ rašė: „Gruodžio 17-oji – tai tautinės Lietuvos valstybės kelio pradžia, kelio, kuriuo einant lietuvis tapo lietuviu, tikru savo žemės ir savo valstybės šeimininku. Bet įjimą tuo kelio sutrukė karai ir okupacijos, jo atkūrimas ir tėsimas, atžvelgiant į šiandienos lietuvio ir nepriklausomos Lietuvos stiprinimo poreikius – kiekvieno mūsų pareiga“. Tas tautinės Lietuvos valstybės keiliai, kaip dabar Vengrijoje, buvo įtvirtintas 1928 metų gegužės 15 dieną Lietuvos Konstitucijoje, kurioje buvo ypač akcentuota, kad „Lietuvos valstybės suverenos yra lietuvių tauta; tik jai priklauso visa valstybės valdžia, ir jos sostinė yra Vilnius“.

Konstitucijoje lietuvių tauta buvo įvardyta kaip vienintelė savo valstybės šeimininkė, kurios kiekvienas pilietis savo interesus ir tikslus turi derinti su valstybės interesais ir

tikslais. Visiems Lietuvos piliečiams buvo garantuota spaudos, susirinkimų ir kitos laisvės su sąlyga, kad „nebus veikiama kenksminga Valstybei kryptimi“. 1928 metų Konstitucija suteikė galimybę Lietuvos valstybei eiti trečiuoju keliu – ne agresyviu kaimynių nužymėtu – nacistiniu-fašistiniu arba bolševiniu-komunistiniu – „o pasinaudojus iš visų, kas geriausia – savu, lietuvišku, tautiniu keliu“. Nė vienas istorikas iki šiol to „trečiojo kelio“ savo darbuose neišdriso tyrinėti. Dauguma iš jų tą kelią netyrinėjo, bet tik šlykščiausiai šmeižė. „O juo eidama Lietuva greitai tapo ne tik tikrai lietuvių tautos valstybe, bet ir savo kultūra, ūkiu ēmė prilygti geriausioms Europos valstybėms. Bet svarbiausia, kad lietuvis pasijuto savo krašto, savo valstybės šeimininkas, istorijos kūrėjas, o ne jos stebetojas“ (Algimantas Liekis).

Vengrų tauta atkurdama savo tautinę valstybę, kritinėje situacijoje parodė stebetiną vienybę. Didžioji dalis vengrų liko atsparūs komunizmo šméklos vilionėms; jos nepalaužė nei sovietiniai tankai, nei gedulias dėl 3 tūkstančių tauriausiu žmonių žūties 1956 metų Budapešto laisvės rudenį. Lietuvių tautos didžioji patriotiškiausia ir šeisiausia dalis nukankinta ir išžudyta sovietiniuose kalėjimuose, Sibiro tremtyje, išlikusioji dalis – daugiausia stribų ir kolaborantų palikuonys, balsuojančios už Kremliaus projektą – V.Uspaskicho samdiniai, nusikaltę prieš lietuvių tautą šmeižtais ir išdavystėmis po Kremliaus kurantais ir Europos Parlamente, bei apskrūs 1980–1990 metų komjaunuoliai, besirūpinantys tik savo pilvo ir papilvės gerove, besidairantys tai į Rytus, tai į Vakarus, paskaičiavę, kur geriau apsimoka, neturintys jokių idealų ir jokių kitokių vertibių, išskyrus savo prostitucių prigimtį. Jų daug Lietuvoje. Labai daug. Ir dideli pinigai čia sukasi – vieniems nupirkti, kitiems – parsiduoti. Politinė ir ypač psichologinė situacija, kai perkama ir parduodama viskas, įskaitant ir sąžinę, padorumą, žmogiškųjų orumą, Lietuvos ypač sunki. Ir tikėtis idealistų pergalės rinkimuose, kokią pasiekė vengrai – sunku. Sunku, bet įmanoma. Antikomunistas politologas, šviesaus atminimo Vilius Bražėnas mėgėdavo sakyti: „Tai, kas sunku – pasiekiamą greičiau, kas neįmanoma – per ilgesnį laiko tarapą.“ Todėl dar teks ilgokai

pasimurkyti paleckiukų, vėselkų, mazuronų, klumbių, gapšių ir uspaskichų suktybėse bei jų skleidžiamame povisą Europą purve ir smarvėje, kol juos pačius tauta ar pati istorija nustums į tautos istorijos šiukšlyną.

Kita mūsų tautos ir ypač valdžios bėda – begėdiškas servilizmas ir kinkadrebystė prieš svetimųjų diktatą. Toli praeityje liko prof. V. Landsbergio laikai, kai šis nesudrebėjo ir nenuolaidžiavo Kremliaus diktatui, iškélé į aukštumas lietuvių tautos, kaip orios ir garbingos tautos, siekiančios teisingumo ir savo valstybės nepriklausomybės,vardą. Ir laimėjo. Savo laiku Lietuvos šviesuolis Vytautas Alantas apie šią šlykščią mūsų tautos ydą rašė: „Lietuvis nenusileis lietuviui, bet greitai kapituliuos prieš kitatautį. Ar tai įsisenėjusi baudžiavos laiką atlieka, ar tautinio subrendimo stoka, ar imlių svetimbių pamėgimas, ar viskas kartu?“ Reikėtų tik išmin tingai ir oriai pataisyti mūsų valstybės Baudžiamąjį kodeksą ta linkme, kad bent ragus aplaužytų tiems atejūnams, kurie gyvendami mūsų žemėje ir valgydami mūsų šventą duoną, ižūliai ir agresyviai lipa mums ant sprando ir stengiasi ant mūsų jodinėti. „Reikia, – rašė Algirdas Patackas, – kad mūsų tauta būtų tokia, kaip vengrų. Tai yra karinga, vyriška tauta ir vientisnes nei mes... Vengrai atliko fundamentalų darbą. Jie parodė mums kelią“. Manno, ne tik mums, bet ir vienos bundančioms iš komunistinio letargo, atbukinusio normalių žmonių sąmonę, tautom.

Po 2010 metų lapkričio 17 dienos konferencijos „Tautiškumo problemos globalėjančiam tautų valstybės“, kurioje pirmą kartą po daugelio metų buvo aptartos Lietuvos tautinės valstybės atkūrimo galimybės, buvo sukurtos teorinės priešlaidos problemos iškėlimui ir jos sprendimui.

Po šios konferencijos tautinės valstybės atkūrimo galimybės Lietuvos valstybės buvo plačiai diskutuojamos mūsų šalies ir

užsienio spaudoje. Dažniausiai abejota tautinės valstybės atkūrimo tikslinguu šiuolai kiname pasaulyje ir jos atkūrimo praktinėmis galimybėmis. Vengrijos patyrimas, darbar jau ir Suomijos keliais, padodė, kad tautai susitelkus, tai visiškai realu. Visiškai pasitvirtino mąstytojo filosofo Romualdo Ozolo knygoje per „Lėtinj bankrotą“ padaryta išvada: „Vienintelis patikimas pasaulio tautų bendravimo principas – nepriklausoma nacionalinė valstybė“. Tautinę valstybę įmanoma bus atkurti tik tautai susitelkus šio tikslu realizavimui per sąziningą, pasiaukojantį kiekvieno piliečio darbą, raunant iš tautos sąmonės baisiausią nuodą – komunizmą, kuris naikina tautas, sunaikindamas jų moralę; per skaidrū kaip deimantas imperatyvą: „Mylék savo Žemę, kaip pats save!“ né vienos jos pédos neuzleidžiant svetimiesiems ir ją išsaugant, „ne tik kaip savo įstorinio gyvenimo vietą, bet ir kaip metafizinę lietuvių būties, lietuvių tautos amžinybės vietą“. „Tik tada būsime išsivadavę iš iliuzijų, kad laisvė gali būti kur nors kitur – Rytuose, Vakaruose ar iš viso nežinia kur, tik ne čia; tik tada galutinai paaškės, kad laisvė galima – tik čia, Lietuvoje – mūsų laisvė, mūsų gyvenimas, mūsų kūryba“. Svarbiausia – vieninga tautos valia, siekiant savo tikslu ir – ne pavėluoti! Pačiu tinkamiausiu momentu išgirsti Laiko šauksmą, kaip ji išgirdo prof. Vytautas Landsbergis savo laiku, Viktoras Orbanas darbar ir „tikrieji suomiai“ vakar ir dabar. Filosofo nuomone, „būsimojo pasaulio raktas – atkurtos nacionalinės valstybės teisės. Ir keliai į tai – ne nauja ekonomika, bet nauja sąmonė“.

Tik atkūrė, kaip vengrai, savo tautinę Lietuvos valstybę, atkursime tikrovėje ir tautos širdyje Katedrą, apie kurią išeidamas į Amžinybę sava jo poetas Justinas Marcinkevičius, ir tik tada jausimės savo būties, savo žemės ir savo valstybės šeimininkais.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata su pristatymu kainuoja:

1 mėn. – 7,14 Lt, 3 mėn. – 21,42 Lt, 6 mėn. –

42,84 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Vietų, menančių Lietuvos partizanų suvažiavimą, įamžinimas

(atkelta iš 1 psl.)

Posėdžiai baigėsi vasario 20-ąją. Palikdami bunkerį partizanų vadai prašė sodybos šeimininko Stanislovo Miknaius užpilti jį žemėmis, tačiau šeimininkas bunkerį išsaugojo iki 1953 metų.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 2003 metais, Miknių sodyboje LGGRTC rūpesčiu pastatyta paminklinė kompozicija, kuri 2010 metais pakeista paminklu LLKS Tarybos 1949 metų vasario 16 dieną. Deklaracijai ir jos signatarams atminti. 2010 metų gegužę LGGRTC buvusios Prisikėlimo apygarados vadavietės vietoje organizavo archeologinius tyrimus. Remiantis jų metu surinkta medžiaga, Radviliškio rajono savivaldybė atstatė Miknių sodyboje buvusi svirnų ir bunkerį, o LGGRTC įrengė bunkerio interjerą. Šiais metais LGGRTC baigs rengti parodą, memorialinio komplekso lankytujus supažindinsiančią su LLKS suvažiavimu, jo metu priimta Deklaracija ir aštunoriais signatarais.

Taigi LLKS suvažiavimo ir Deklaracijos pasirašymo vieta bendromis Radviliškio rajono savivaldybės ir LGGRTC pastangomis buvo sutvarkyta ir deramai įamžinta. Deja, Sajū ūs sodybai, kurioje vyko parengiamieji suvažiavimo darbai ir buvo įrengtas dar vienas Prisikėlimo apygarados štabo bunkeris, likimas nebuvo toks palankus. Kitaip negu Miknių sodyba, kurioje iki šiol gyvena ir ja rūpinasi Stanislovo Miknaius palikuonys, Sajū sodyba jau daug metų apliesta ir negyvenama. Ir nors i kultūros vertybų registrą ji buvo įtraukta dar 2005 metais, jos išlikimu niekas nesirūpi. Iki 2009-ųjų negyvenamas namas visai sunyko. 2009 metrų sausį LGGRTC darbuotojai, nuvykę į Balandiškes, užfiksavo gyvenamojo namo griuvėsius. 2010 metais iniciatyvių žmonių grupė uždengė juos laikina stogine, o Radviliškio rajono savivaldybės užsakymu UAB „Pastatų konstrukcijos“ atliko Sajū sodybos gyvenamojo namo ekspertizę. Buvo siekiama įvertinti namo techninę būklę ir galimybę jį atstatyti. Deja, ekspertų išvados buvo negai-

lestingos. Nustatyta, kad namo sienos – avarinės būklės, mediena – supuvusi. Griuvėsių būklė įvardinta kaip nesaugi, todėl rekomenduota riboti žmonių patekimą į vidų ir buvimą šalia jų saugiu atstumu. LGGRTC užsakymu tais pačiais metais atlikti išsamūs sodyboje buvusio bunkerio archeologiniai tyrimai. Atlirkus šiuos tyrimus ir minėtą ekspertizę, vyko ne vienas pasitarimas dėl sodybos sutvarkymo ir štabo vietas įamžinimo. Vienas paskutinių įvyko šių metų sausio 16 dieną Krašto apsaugos ministerijoje. Jame dalyvavo Krašto apsaugos ministerijos, Kultūros paveldo departamento, LGGRTC, visuomeninių organizacijų vadovai ir atstovai. Posėdžio dalyviai beveik vieningai siūlé atlikti esamų griuvėsių matavimus; išsaugoti, kaip eksponatus kamarėlės interjero detales; gyvenamojo namo pamatus užkonsernuoti, uždengti pamatų perimetru vidinę plokštumą akmenų grindinio kiautu, o kamarėlės, kurioje vyko suvažiavimo dalyvių pasitarimai, vietą pažymeti paminkliniu ženklu; bunkerio buvimo vieta taip pat išgristi akmenimis ir pažymeti paminkliniu ženklu. LGGRTC specialistų nuomone, sprendimas pamatų perimetrą ir buvusio bunkerio vietą išgristi lauko akmenimis padėtų juos išsaugoti ateiciai ir esant palankesnei ekonominei valstybės situacijai leistų pagal parengtus matavimus atstatyti gyvenamajį namą (taip, kaip buvo atstatytas svirnas Miknių sodyboje). Sutarta, kad ne mažiau svarbus darbas yra ir aplinkos sutvarkymas. Planuojama nutiesti takus, įrengti informacines lentas, šiuksliadėžes, tualetus. Balandžio mėnesį bus rengiama jungtinė LGGRTC ir Pilietinės gynbos centro prie Krašto apsaugos ministerijos talka, kurios metu bus surinktos aplink sodybą besimėtančios šiukslės.

Norėtusi priminti, kad LGGRTC ne tik žada, bet ir daro – nuo 1999 iki 2012 metų centras jau įamžino septynias atmintinas vietas Radviliškio rajone. Numatoma atminkimo ženklius pastatyti dar devyniose Laisvės kovas menančiose vietose šiame rajone.

LGGRTC informacija

Sausio 17 dieną Seime posėdžiaivo ir už praėjusius metus savo veiklos ataskaitą pateikė buvusius politinius kalinus ir tremtinius vienijančių visuomeninių organizacijų taryba (toliau – Visuomeninė taryba), kuriai pernai (iki rugpjūto) vadovavo Povilas Jakučionis ir Jonas Puodžius (nuo pernai metų rugpjūto liga šiol). I šią tarybą savo atstovus siuntė 12 visuomeninių organizacijų. Taryba Seime veikia prie Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos (toliau – komisija), kuriai šią kadenciją vadovauja Seimo narys Arimantas Dumčius.

2011 metais taryba surengė 10 posėdžių, kuriuose buvo svarstomi įstatymų projektai, Laisvės kovų ir tremties istorijos įamžinimo ir priežiūros klausimai, bendrojo lavinimo mokyklų istorijos mokymo programos, buvusių politinių kalinių ir tremtiniių organizacijų veiklos aktualūs klausimai. Be komisijos siūlytų įstatymų projektų, kuriems Visuomeninė taryba pritarė, svarstyti ir kit: Valstybinių socialinio draudimo pensijų, Švietimo įstatymų projektai. Aptariant 2012 metų valstybės biudžeto projektą pareikštas apgaliestavimas, kad nenumatytu atstatyti nukentėjusių asmenų valstybines pensijas į 2009 metų lygi. Visuomeninė taryba pasiūlė 2012 metais pradėti pensijų atstatymą partizanams, pirmumą teikiant ligoniams ir asmenims, sulaukusiams 80 metų.

Vasario 5-ąją, atšiauraus žiemiško speigo sukaustyta sekmedienio popietę, Lietuvos didžiosios kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų draugijos Kauno skyriaus narės pakvietė savo būčiulius ir bendraminčius dvišiškai sušilti prie Birutiečių aukuro. Lietuvos karininkų žmonos ir dukterys, puoselėjančios tautinės kultūros tradicijas, surengė kasmetinę savo organizacijos šventę – Birutės dieną.

Kauno Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje šv. Mišių auką už organizacijos nares ir Laisvės gynėjo Tito Masiulio atminką paskyrė kunigas Artūras Kazlauskas.

(keliamas i 7 psl.)

Nuveiktus darbus apžvelgė Visuomeninė taryba

jekto.

Praėjusiais metais ypatinges dėmesys buvo skirtas mokinų pilietiniams patriotiniams ugdymui Laisvės kovų pavyzdžiais. Tarybos nuomone, muziejų, partizanų bunkeriu, Laisvės kovų vietų lankymas bei atsiminimų knygų aptarimas mokyklose labai svarbu, bet nepakanka priemonių. Be to mokymo programose jos neprivalomos. Pasiūlyta Švietimo ir mokslo ministrių keisti istorijos mokymo programas, kad mokiniai plačiau būtų mokomi Lietuvos laisvės kovų ir netekčių istorijos.

Taryba taip pat remia programą „Misija Sibiras“. Tarybos nuomone, programa „Misija Sibiras“ turėtų gauti valstybinės programos statusą ir tapti finansuojama iš biudžeto. Bus siekiama, kad ekspedicijų metu sukaupta informacija būtų kaupiama, analizuojama ir skelbiama. Taip pat Lietuva privalo Rusijoje gyvenančius politinius kalinius ir tremtinius bei jų palikuonis skatinti grįžti į Lietuvą ir padėti išskurti sugriūvius, todėl taryba siūlo pratęsti Politinių kalinių ir tremtinų bei jų šeimų narių grįžimo į Lietuvą 2008–2012 metų programą, numatyti galimybę ir ateityje sugrižantiems gauti gyvenamajį plotą jų pageidaujamoje savivaldybėje.

Visuomeninė taryba išreiškė nuomonę, kad nepagrįstai nutraukti paminklo Laisvės kovotojams Vilniaus Lukšių aikštėje konkurso ir projektavimo darbai turi būti tęsiami 2012 metais.

(keliamas i 4 psl.)

Prie aukuro

Jaunosioms birutietėms įžiebus tradicinį aukurą, pasveikinimo žodžius tarė Kauno igulos karininkų ramovės viršininkas mr. Donatas Mazurkevičius ir LDK Birutės KSMD Kauno skyriaus pirmininkė Edita Almonaitienė

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondo 2011-ųjų metinės veiklos ataskaita

2011 metais įvyko 9 fondo valdybos posėdžiai, kurių metu buvo svarstomi preterentų ir organizacijų prašymai vienkartinei pašalpai, paramai kūrinių leidybai, paminklų statybai bei atminties ir atminimo įamžinimo renginiams.

Vienkartinės pašalpos

2011 metais fondo gaunamu prašymu žurnale užregistruoti 1737 prašymai, dar 145 perkelti iš 2010 metų. Iš jų 128 prašymai gauti po paskutinio fondo valdybos posėdžio, perkelti svarstyti į 2012 metus.

2011 metais fondo valdyba apsvarstė 1722 prašymus vienkartinei pašalpai, iš jų – 1627 pretendentų prašymai patenkinti. Vienkartinė pašalpa 94 pretendentams neskirta, nes jie socialiai neremtini, arba jų pajamos sąlyginai didesnės, nei kitų prašytojų. Vieno pretendento prašymo svarstymas atidėtas, nes neįpateikė visų būtinų svarstyti dokumentų.

Vienkartinė pašalpa skirta 1627 asmenims. Išskirstyta iš viso: 488 tūkstančiai 625 litai, pirmą kartą – 604 asmenims 205 tūkstančiai 900 litų, pakartotinai – 1023 asme-

nims 282 tūkstančiai 725 litai.

Mirus pareiškėjams pripažinti negaliojančiais protokolių nutarimai skirti pašalpas keturiems prašytojams. Bendra suma – 1200 litų, pastarosios lėšos paskirtos kitiems prašytojams.

Vienkartinės pašalpos vidurkis – 301 litas.

Parama leidybai

Dėl paramos leidybai, susijusiai su rezistencine tematika, gauta 19 prašymų ir 7 prašymai perkelti iš 2010 metų. Skirta parama – 19 leidiui, bendra suma 23 753 (dvidešimt trys tūkstančiai septyni šimtai penkiasdešimt trys) litai. Neskirta parama dviejų prašytojams. Taip pat apmonėta 1500 litų už knygą „Už laisvę kovotojams – tokia lemčis“, prašytoja Viržionė. Šios lėšos buvo paskirtos 2010 metais.

Anuliota parama, skirta 1 protokolu, K.Kazlausko fotosalbumui „Černobylis ir Lietuva 1986–2011 m.“ 1500 litų svarstymui perkelti į 2012 metus.

Faktiškai suteikta parama leidiniams už 23 tūkstančius 753 litus. Šešių prašymų svarstymas perkeltas į 2012 metus.

Parama paminklų statybai

Dėl paramos paminklų statybai gauta 9 prašymai ir 2 prašymai perkelti iš 2010 metų. Skirta parama pagal 5 prašymus, bendra suma 12 000 (dvilyka tūkstančių) litų. Neskirta paramos 2 pretendentams, 4 prašymai perkelti į 2012 metus.

Anuliota parama, skirta Pr. Nr. 5 – 2000 (du tūkstančiai) litų paminklui Rokiškio r. Obeliuose 1941 metų birželio sukilio aukoms atminti; užsakovas R.Kundelis. Bendra išmokėta suma – 10 000 (dešimt tūkstančių) litų.

Renginiams paremti per šiuos metus gavome 4 prašymus. Skirta parama 2 pretendentams, tai yra E. Mildažtei filmui apie A.Terlecką ir P.Jakučioniu 3 renginių organizavimo išlaidoms padengti. Iš viso – 4000 (keturi tūkstančiai) litų. Dviejų prašymų svarstymas perkeltas į 2012 metus.

2011 metais pagal 9 valdybos posėdžių protokolus išmokėta bendra suma – 526 tūkstančiai 378 litai.

**Jonas VALENČIUS,
fondo valdybos
pirmininkas**

Kovotojui už Lietuvos laisvę – politikų įvertinimas

Panėvėžio rajono politikai savivaldybės tarybos posėdyje rajono garbės piliečiu išrinko Lietuvos laisvės kovos sajūdžio pirmininką, 86 metų atsargos pulkininką Joną Čeponi.

Valdančiųjų pasirinkta kandidatūrai šiek tiek pri tarė ir opozicija.

Jonas Čeponis gimė Pasvalio valsčiaus Pagaujaus kaime. Baigės Pasvalio gimnaziją, 1943–1945 metais mokėsi Kauno knygų seminarijoje.

1946-aisiais už Nepriklausomybės siekių Taurų apygardos Birutės rinktinės partizanas Jonas Čeponis buvo paimtas į nelaisvę ir įkalintas Kaune. Po dvejų metų buvo nu teistas ir ištremtas 25 metams į Sibirą. Dirbo Norilsko anglies kasykloje, Buriatiros Mongolijos miškuose.

Rajono garbės piliečiu išrinktam Jonui Čeponiui bus išmokėta vienkartinė piniginė 77 minimalių gyvenimo lygių (10 tūkstančių litų) išmoka ir

Jonas Čeponis

iteiktas garbės piliečio vardo pažymėjimas bei ženklas. Tradiciškai nominantas bus pasveikintas iškilmingame Vasario 16-osios minėjime.

Pasak Garbės piliečio var do suteikimo komisijos pir-

miniko, rajono mero pavaduotojo Antano Pociaus, iš ši titulą pretendavo aštuoni pasiūlyti kandidatai.

Kaip prisipažino pats nominantas, žinia, kad būtent jis išrinko rajono garbės piliečiu, buvo netikėta. Apie tai jis sužinojės tik po rajono savivaldybės tarybos posėdžio, kai pasveikinti atvyko Velžio seniūnas Alfonsas Bakšys ir vicemeras Antanas Pocius.

Paklaustas, ar džiaugiasi suteiktu titulu, daug įvairių apdovanojimų turintis Jonas Čeponis sakė: „Sviestu košės nepagadinsi. Prašytis nesiprašiau, kad suteiktu ši vardą, o jeigu jau suteikė, žinoma, malonu. Velžje gyvenu daugiau nei 40 metų, visada čia dirbau, žmonės mane pažista.“

**Panėvėžio Laisvės kovos bendražygiai
www.panskliautas.lt**

Sveikiname

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga sveikiname Laisvės kovų dalyvį, LLA sajungos narį, gyvenantį Vilkiškyje, Vytautą SEDZENIAUSKĄ.

Linkime gražių gyvenimo metų, neblėstančios energijos, Dievo palaimenos.

Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sajunga

Sveikiname Laisvės kovų dalyvę poetę Sofiją ŠVIESAITĘ, gimtadienio proga gavusią Jo Šventenybės Popiežiaus Benedikto XVI palaiminimą.

LPKS Mažeikių skyrius

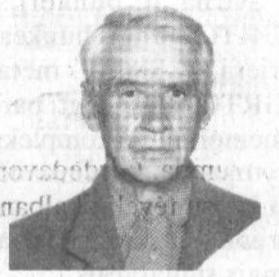
80-ojo jubiliejaus proga nuo širdžiai sveikiname buvusį Baikalo tremtinį Bronislovą ŽIRBLĮ.

Linkime ilgų gyvenimo metų, artimųjų meilės ir draugų pagarbos, džiaugsmingų valandų, prasmungų dienų, sveikatos.

Žmona, duktė ir sūnus su šeimomis, LPKTS Utenos filialas

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname Alyzą ČERNIŪ. Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

Seserys Vida Petrusienė ir Danutė Magdalena Milčienė su šeimomis, LPKTS Kauno filialas

Padėka

Dėkojame paaukojusiems knygos „Tremties vaikai“ leidybai:

Dalijai Karkienei – 100 litų,

Alvydui Dominykui Semaškai – 100 litų,

Eugenijui Bokinui – 300 litų,

Petronėlijai Butkienei – 100 litų,

Jadvygai Valiuševičienei – 50 litų,

Ramutei Marazienei – 50 litų,

Vida Elenai Buchoveckienei – 100 litų.

LPKTS valdybos pirmininkas Antanas Lukša

Nuveiktus darbus apžvelgė Visuomeninė taryba

(atkelta iš 3 psl.)

Taip pat Visuomeninė taryba pradėjo didelį tiriamajį darbą, kurio tikslas išsiaiškinti, kaip Lietuvoje veikiantys valstybiniai, municipaliniai, mokyklų ar visuomeninių organizacijų muziejai savo ekspozicijose atspindi ginkluotos rezistencijos ir tremties tematiką, aiškinamasi, kiek ir kokių programų šiemis tikslams turi muziejai, kiek moksleivių ir kitų lankytojų per metus jie sugeba pritraukti. Kol kas mėgina apibendrinti duomenis iš 25 muziejų.

Svarstytais ir skaudus Radiliškio rajone esančios Sajū

sodybos, kurioje 1949 metų vasarį įvyko pirmoji visų partizanų apygardų vadų suvažiavimo dalis, klausimas. Sajūsodybos nelinkstama atstatinėti, ketinama ją konseruoti. Su tokiu ketinimu nesutinka Visuomeninės tarybos narys Antanas Napoleonas Stasiškis. P.Jakučionis pasiūlė net kreiptis į Generalinę prokuratūrą dėl nusikaltamo neveikimo saugant ir prižiūrint pastatą. Nors i Kultūros vertybių registrą ši sodyba buvo įtraukta 2005 metais, tačiau ja niekas nešiūpino ir 2009 metais ji visai sunyk.

Ingrida VĖGELYTĖ

Tremties vaikai

Iki tremties mūsų šeima gyvenome Dargužių kaime, Seduvos valsčiuje (dabar – Radviliškio rajonas): tėtis Kazimieras Žičkus (1901–1953), mama Emilia (1908–1998), sesutė Filomena (1939–2008) ir aš, jauniausioji Petronėlė, gimusi 1935 metais.

Gyvenome vargingai, ypač karo ir pokario metais. Žemė, kurią turėjo tėvukai, buvo balos, kalneliai, krūmai. Aplinka labai graži, ypač pavasarį ir vasarą, kai sulapodavo medžiai, užgiedodavo įvairiaus balsais paukštelių. Žemės turėjome nemažai, todėl ir duoklės būdavo didelės, mažai kas šeimai likdavo. 1947 metais nepajégėme atiduoti taip vadinamos pylavos ir už tai tėvelių nuteisė – metams pasodino į kalėjimą, konfiskavo pusę turto.

Ganydavome gyvulius po kalnelius ir krūmus, žaisdavome įvairius žaidimus. Buvo smagu gyventi savoje trobelėje, vaikščioti savame kieme, rinkti žemuo- ges. Kiekvienas krūmas, akmenėlis pažįstamas.

Tik ta vaikystė tėviškėje buvo trumpa. Girdėdavome mamytę su tėveliu kalbanti apie kažkokius trémimus, bet nesupratome. Tėvukai nesitinkėjo, kad būsime tremiami ir mes, varguoliai. Bet 1949 metų kovo 25-osios ankstų ryta įvažiavo į kiemą vežimai ir daug nepažįstamų vyrių su šautuvaus. Gal jų buvo netiek daug, bet man taip atrodė. Smarkiai pasibeldė į duris, kiti vaikščiojo po kiemą. Kai įleidome, liepė greitai apsirengti, kas reikalingiausia pasiimti su savimi. Veš į nežinią... Su mumis gyveno tėvelio sesuo, jos buvo kita pavardė, tai ją paliko.

Vienas iš ginkluotų trémėjų nustebė nesuprastamas, už ką mus veža, jei nieko neturime, bet gal reikėjo numatyta šeimų skaičių ištremti, tai ir mus įrašė į tą sąrašą.

Taigi susodino į vežimą, ašaros byréjo kaip lietus, mojavome tetai, stovinčiai tarpduryje ir taip pat verkiančiai. Baisus išskyrimas su namais, artimaus žmonėmis, kaimynais ir gimtasisi laukais, krūmais, takeliais, kur tiek vaikščiota. Tėvams visa tai išgyventi buvo dar sunkiau.

Paskui važiavome: anksti ryta skaisti, raudona saulutė kilo taip nedrąsiai, paukštelių sveikinosi ir tuo pačiu atsisveikino. Atrodo, ir krūmai mums lenkė savo viršunes, mojavo šakelėmis. Nesupra-

Žičkų šeima Irkutsko srityje 1951 metais

tau, ar jie atsisveikina, ar liniki sugrįžti?..

Mus vežė į tą pusę, kur karo metu buvo šaudomi žydai. Prisimenu tuos įvykius: mašinos užė, žmonių riksmai, o paskui – šūviai. Aš užsikimšdavau ausis, kad negirdēčiai...

Taigi, mus vežė į tą pusę. Pravažiavome geležinkelį, užsukome į vieną sodybą. Čia nieko neradome namuose. Kareiviai pasuko arklius į Seduvos stotį.

Stotyje – eilė gyvulinų vagonų: kai kurie jau pilni, dar daug tuščių. Liepė pasiimti „terbas“ ir lipti į eilėje pastatyta vagoną – mūsų naują „butą“. Prikišo pilną, paskui uždarė, užrakino, kad niekas nepabėgtų. Vagone buvo Vingauskų, Grigaliūnų, Špokauskienės, Baltrušaičių ir mūsų šeimos. Pamažu išsidėstėme ant gultų vienas šalia kito, „terbas“ sukišome apačioje. Šiek tiek aprimė vankai užsinorėjo valgyti. Dar šio to turėjome. Norėjosi gerti, bet vandens nebuvò. Norėjome „gamtinį reikalą“, nebuvò kur...

Stotyje išstovėjės tris paras, sugaudė garvežys ir ešelonas pajudėjo į Rytus. Vie ni verkė, rėkė, kiti meldėsi, dar kiti tylėjo. Visų nelaimė buvo neapsakomai didelė. Pasiliko miškas mojuojančių rankų.

Traukinis įsibėgėjo, be matant atsidūrėme Latvijoje. Trumpam sustojo, atidarė vagonų durys, išeido „reikalių“ atliki. Kai kurie bandė bėgti, ēmė šaudyti. Suvarė atgal ir užrakino.

Stotelėse dažnai traukinys sustodavo, praleisdavo kitus pro šalį skubančius, o mes gi niekur neskubėjome. Sustojus ateidavo prie vagonų moterys, atnešdavo parduoti pieno, bandelių. Žinoma, kurie pinigelių daugiau turėjo, tie galėjo nusipirkti. Mūsų „terbos“ tušėjo.

Stotyse paimdavo po porą vyrų ar moterų su kibirais ir leisdavo atsinešti karšto vandenės, kartais keistos su žuvies kvapeliu sriubos.

Petronėlė ir Filomena Žičkutės tremtyje 1951 metais

Važiuojant pro Uralo kalnus geležinkelis buvo labai vingiuotas, tai save ramino, kad jau veža atgal: matote, kad saulė kitoje pusėje nei anksčiau. Su kitu vagonu žmonėmis susitiki neleisdavo.

Apniko utėlės. Ant viso kūno krutėjo, neturėjome ramybės nei naktį, nei dieną. Juk seniai prausėmės, neperisirengėme nuo pat išvežimo: su tais pačiais drabuziais gulavome, su tais pačiais keldavome. Viena mūsų vagono

pinigus nusipirkdavome duonos ir aliejaus.

Pavasarį davė žemės pasodinti bulvių. Drabužius išsimainėme į seklią. Sodinome kastuvais. Gražiai sudygė ir augo, bet paskui užpuolė kažkokios juodos kirmėlytės, dar nepragydydžioms nuédė lapus. Bulvės užaugo kaip riešutai. Dar dabar prisimenu, kad mamytė jas nuplaudavo, neskustas išvirdavo ir sutrynnusi maišydavo su avansu gautais avižiniais ar miežiniais miltais. Taigi, turėjome duonos ar ragaišio, – nežinau, kaip pavadinti.

Privažiavus Krasnojarsko kraštą, dalį vagoną atkabino, mus nuvežė į Irkutsko srities Tulūno miestą. Čia navedė į barakus, apgyvendino po kelias šeimas į kambarį. Kai kuriuos įdarbino miško pramonės įmonės cechuose. Jiems kas mėnesį mokėdavo atlyginimą.

Po kelių dienų „pirkėjai“ mašinomis mus, likusius, išvežiojo į kolūkius. Po kelias šeimias sukišo į kambarį. Močiutė pakliuvo su mumis į tą patį kolūkį. Kiek pagyvenus, išskirstė pas vietinius gyventojus rusus. Pradėjo varyti į darbą. Vietiniai žiūrėjo į mus priešiškai, nes jiems buvo prišakytą, kad mes – pavojingi žmonės. Buvo daug gerų vietinių žmonių, užjautusių, supratusių mūsų skausmą, ypač, kai pradėjome kartu dirbtis, bendrauti.

Mamytė su tėveliu dirbo laukininkystės brigadoje. Per vasarą aš irgi dirbau, man tebuvo 14 metų. Reikėdavo pėsčiomis nueiti apie 9–10 kilometrų ravėti avižų, miežių pasėlių, vakare vėl pėsčiomis grįžti atgal. Nuo ryto iki vakaro alino kaitri saulė, sekinio jėgas, o dar valgėme menkai, tai labai pavargdavau. Per vasarą uždirbau 50 kilogramų rugių su dirsėmis, tėvelis su mamytė ne ką daugiau aviziuni ar miežinių miltų.

Visus geresnius drabužius išmainėme į bulves ir pieną. Taip pat pagalves, antklodes. Visi keturi miegojome savadarbėje medinėje, plačioje lovoje, tiksliau, gulte šiaudiniu čiužiniu, ant vienos pagalvės.

Kaime, kur gyvenome, buvo parduotuvė. Tik pinigų jau nebeturėjome. Atitrūkusios nuo darbo, su sesute eidavome prisirinkti laukinių braškių. Pavalgydavome ir dar prisirinkę nemažą krepšį ką dieną pėsčiomis 20–25 kilometrus nešdavome parduoti. Ten irgi buvo tremtynių lietuvių, estų ir vietinių gyventojų. Visi dirbo miško darbus, tad kas mėnesį gaudavo atlyginimus. Už gautus

Rudenį su sesute pradėjome eiti į mokyklą. Kadangi vienos pamokos ir knygos buvo rusų kalba, tai teko eiti į žemesnę klasę. Abi su seserimi lankėme 4 klasę, nors tarp mūsų ketverių metų skirtumas. Šioje klasėje buvo ir daugiau lietuvių vaikų. Mokytoja labai išgyveno, kad įjos klasė papuoleti tiek daug „banditų“ vaikų. Netrukus paaikėjo, kad mes mokomės kur kas geriau nei vietiniai...

Kaime buvo ir didesnių vaikų namai. Jie lankė tą pačią mokyklą. Nesutarėme tarpusavyje, mums kliūdavo nuo jų. Jau kitą pavasarį vaikų namus iškėlė kitur, jų vietoj apgyvendino tremtinius – į vieną namą po dvi šeimas. Siečias buvo okupavę blakės – kiek jų daug, sunku aprašyti. Kiek galėdamijas naikinome.

Jaunimas vasarą kieme, žiemą trobose gražiai dainuodavo, šokdavo. Gegužės mėnesį giedodavome gegužines pamaldas. Mūsų kambaryje ant stalą pastatėme du stulpius, apipynėme vainikais, padarėme aitorėli. Kai kas turėjo atsivežę šventų paveikslų, tai meldėmės. Taip ir leidome dienas. Laukdavome laiškų iš Lietuvos su geromis naujinėmis.

Pradžioje mus tikrindavo kas mėnesį, kad nepabėgtume, paskui paliko ramybėje. Lietuviai pasižymėjo darbštum, tylumu, vis laukė dienos, kada galės grįžti į Lietuvą.

Išvargome 10 metų. Buvo džiugu, kai leido grįžti į Lietuvą, ir labai liūdna, kad tėvelis su močiute nesulaukė tos valandos, mirė tremtyje.

Mūsų grįžusių taip pat ne su pyragais laukė: niekas ne norėjo priimti dirbtis, nes buvome paženklini tremties ženklu. Bet pasaulyje buvo ir yra daug gerų žmonių, mielai padedančių bėdoje. Už tai mes, buvę tremtiniai, esame jiems dékingi.

Petronėlė ŽIČKUTĖ-BUTKIENĖ

Naujos knygos

Knyga apie partizanų vadą

Garbingoje mūsų tautos pasipriešinimo istorijoje daug vardu, vertu didžiausios pagarbos. Leitenantas Aleksandras Zapkus (1916–1946) iš Žemaitijos, mokytojas, Lietuvos karo mokyklos absolventas buvo Didžiosios Kovos apygardos (DKA) partizanų štabo viršininkas Piliakalnis. Žuvo 1946 metų kovo 24 dieną Dubių vienkiemyje, dabartiniame Kaišiadorių rajone. „Kuo gi išskirtina šio žmogaus biografija ir kaip suprasti tuos du Jo gyvenimus?“ – klausiau tik ką išleistos knygos „Du Aleksandro Zapkaus gyvenimai“ autorius rašytojo Stanislovo ABROMAVIČIAUS.

Rinkdamas medžiagą knygai užkliuvau už šios sentencijos. Aleksandras Zapkus per jam skirtus trisdešimt gyvenimo metų iš tikrujų pragyveno du trumpus, bet garbingus gyvenimus. Augo gražioje šeimoje, mokėsi Mažeikių gimnazijoje, Plungės, vėliau Šiaulių mokytojų seminarijoje, pasinėrė į įdomų ir prasmigą mokyklos, šeimos ir įvykių pasaulį, mokė vaikus rašyti bei skaityti, mylėti savo kraštą, būrė muzikos mėgėjus, pats grojo įvairiaus instrumentais ir kūrė dainas. Tai buvo pirmasis gyvenimas.

Deja, prasidėjo okupacijos. Jis buvo persekiojamas ir vokiečių, ir rusų. Dalyvavo Viešniuose 1941 metų Birželio sukilime, 1944 metais įstojo į Tėvynės apsaugos rinktinę, dalyvavo Sedos mūšyje, o išliukės gyvas pasitraukė į Vokietiją, ieškodamas į Vakarus besitraukiančios šeimos (žmonos Florentinos su šešiamečiu sūneliu Kęstučiu). Ją suradės, nepasiliiko, neemigravo, o tų metų pabaigoje grįžo į Lietuvą kovoti su okupantu.

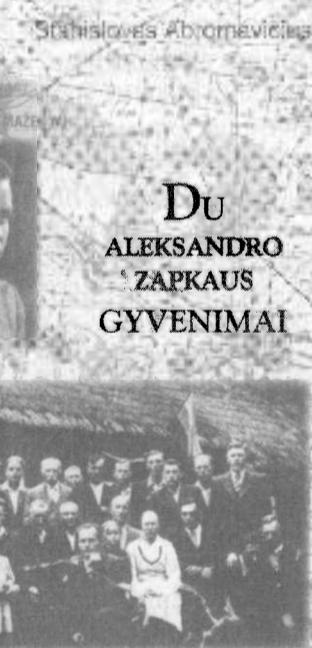
Antrasis gyvenimas – partizaninė kova dabartiniuose Kaišiadorių, Širvintų, Trakų, Ukmergės, Kauno rajonų teritorijose, kur reikėjo daug išmanymo ir išradingumo kovoje su okupantais. Tik DKA vadas Jonas Misiūnas ir dar keli jo bendražygiai žinojo tikrają Aleksandro pavardę ir gyvenimo istoriją: kovojams jis buvo apygardos štabo viršininkas Piliakalnis.

Renkant medžiagą knygai, turėjau kai kurių jau išesusių į Amžinybę bendražygių užrašytų liudijimų. Padėjo Akmenės rajono „Vienybės“ laikraščio redaktorius Leopoldas Rozga, dabar Vil-

niuje gyvenanti viešniškė Živilė Mačytė-Antanaitevičė, DKA partizanas Albinas Bagdonavičius. Esu dėkingas ir knygą be atlygio redagavusių rašytojui Robertui Kejurakui.

Daug medžiagos, nuotraukų gavau iš Niujorke gyvenančio Aleksandro sūnaus, dailininko, profesoriaus Kęstučio Zapkaus. Jo atsimimai apie traukimą į Vakarus 1944 metų vasarą, gyvenimą stovyklose prie Berlyno, ten veikusias mokyklas, darželius, meno saviveiklos būrelius, pagaliau įsikūrimą JAV nupiešti spalvingai ir įtikinamai.

Knygoje apžvelgiama netik DKA istorija, bet ir Tėvynės apsaugos rinktinės

(TAR) kūrimasis ir kovos, kuriose dalyvavo Aleksandras Zapkus. Pavyko nustatyti apytikrė A. Zapkaus žūties ir palaidojimo vietą po kūno niekinimo Kaišiadorių miestelio aikštėje. Jo pavarde yra iškalta Kaišiadorių Partizanų koplytėlėje, o 2009 metų gegužės 8 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto A. Zapkus apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžiumi (po mirties).

Aldona MARCINKAUSKIENĖ

Išlandžių kaime, Krosnos valsčiuje, Marijampolės apskrityje, gyveno gausi, darbštūkininkų Malinauskų šeimyna. Prasidėjus sovietinei okupacijai šią šeimą, kaip ir daugelį kitų Lietuvos šeimų, užgriuvo sunkių išgyvenimų virtinė. Birutė Malinauskaitė-Butiškienė yra aprašiusi brolio žūti.

Jonas Malinauskas, gimęs 1925 metais, dirbo Šeštokuose – saugojo geležinkelio tiltau. Netrukus po Kalniškės mūšio, įvykusio 1945 metų gegužės 16 dieną, gegužės 19-ają pas Malinauskus užėjo keli partizanai ir paprašė: „Mūsų mažai, einam, Jonuk, bent sargyboje pastovėsi...“ Tėvai ir seserys prašė, kad neištu, jis nebuvu partizanas, tik prijaučiantis Laisvėskovai. Vieintili kartą išėjo... ir žuvo.

Gyventojus terorizavo bjaurus stribas Vyšniauskas. Eidamas per kaimus reikalojo, kad gyventojai jį vaišintų ir girdytų degtine. Tą dieną prisivaišinės Vyšniauskas miegojo užstalėje Milukų troboje Šeštokuose. Atėjė partizanai pasibeldė į duris. Stribas pabudo ir iš karto pradėjo šaudyti iš automato. Nušovė kelis partizanus ir niekuo dėtą paaugli, buvusį namuose. Aršasis stribas buvo likviduotas, tik pernelyg didele kaina. Stribo automato kulkos mirtinai kliudė ir Joną Malinauską.

Birutė Butiškienė rašė: „Neramu man buvo, negalejau užmigti. Staiga beldžia į pietinį langą – pribėgu – nieko néra. Beldžia į rytinį – pribėgu, tuo metu – beldžia į duris. Duris greit atidarau ir klausiu: „Jonuk, čia tu?“ „Čia aš.“ „Nematau tavęs!“ „Tu nematysi, aš išeinu.“ „Palauk!“ „Negaliu, reikia eiti,“ – girdėjau nutolstančius lengvus žingsnius. Neužilgo atbėgo Ramanauskų Jonukas pranešti, kad mano brolis žuvo. Jam atsakiau, kad žinau. „Iš kur žinai?“ – klausia. „Jis pats buvo ir pasakė, kad išeina,

Netektis ir kančios

bet netikėjau,“ – atsakiau. Šeštokų vargonininkas Šalkevičius Jono Malinausko kūną paslepė šiauduose. Vargonininkas, žuvusiojo svainis Jonas Minkevičius, Jonas Ramanauskas ir vyresnės žuvusiojo seserys surengė greitas laidotuves. Vakare iškasė duobę kapinėse, o naktį suvyniotą į drobę kūną palaidojo.

Aprašyta nemažai atvejų, kai žmogui mirštant ar žūstant kitur esantiems artimiesiems pasirodo vaizdiniai, ypač, kai nervai įtempti. Manau, kad néra pagrindo netikėti ir šiuo pasakojimu.

Šeimos „galva“ Pranas Malinauskas 1941 metais vos liko gyvas. Prasidėjus karui Krosnos–Šeštokų apylinkių gyventojai išėjo prie kelio pasižiūrėti vokiečių kariuomenės. Vokiečių kareiviai, matydami būrį vyru, nei iš šio, nei iš to, sugalvojo juos sušaudyti. Susodino į sunkvežimį, pavėžėjo, išlaipino ir pradėjo egzekuciją. Kartu šaudė ir sovietinius kareivius – belaisvius. Nušovė keturis iš jų ir keturis niekuo dėtus vietinius gyventojus. Malinauskas pabėgo, iji šaudė, bet nepataikė.

Po kelių metų Praną areštavo sovietinė valdžia, išlaikė areštinėje tris savaites, negailėstingai tardė. 1945 metų liepą drauge areštavo ir dukterę Birutę. Namuose darė krata, išieškojo visus kampus, surando atsišaukimą, kuriuose buvo raginama nedalyvauti sovietiniuose rinkimuose. Atsišaukimai buvo atspausdinti ant plono rūkomoko popieriaus. Dalijų kareiviai panaujojo pagal paskirtį – suksuktines, bet liko jų ir daiktiniams įrodymams. Nuvežė abu į Krosną, po trijų dienų į Marijampolę. Vežami duktė su tėvu pasidalijo rankšluostį – perplėsė pusiau.

Užstalo sėdėjo tardytojas. Kabinete – dar du vyrukai, jų rankose – guminės lazdos su metalinėmis spyruoklėmis viduje. Be ilgos įžangos pradė-

jo mušti. Pradėjo nuo kojų, prijė iki galvos. Nuo smūgių į galvą tardomas apalpo. Koridoriuje matėsi numesti „nutardytų“ žmonių kūnai. Birutė po tris dienas trukusių baisių tardymų savaitę negalėjo užmigti. Paprašė sargybių cigaretės, surūkė, apsvaido ir kelias valandas pamiegojo. Po sumušimų liko skauduliai, kurie tik po metų praveržę ištekėjo.

Lageriuose Birutė iškentėjo dešimtį metų. Pirmiausia nuvežė į Komiją. Išlaipino Kniaž-pogodto vietovėje. Į paskirties vietą dvidešimt kilometrų varė pėsčiomis. Prasidejo sunkus darbas miške, rankiniu pjūklu dviese plovė medžius. Medžių, ypač mau-medžių, rąstai buvo nepaprastai sunkūs, net ir išpjautas lentas buvo sunku pajudinti, keliant, rodos, visi viduriai išsivers. Nebuvo jėgų, gavus menką davinį duonos ir šiek tiek kažkokio lakalo.

Ši tos vietovės negalima buvo rašyti laiškų – nežinia kur Malinauskų sesutė diningo... Vėliau Birutė dirbo sunkū darbą plėty fabrike, galėjo susirašinėti su namiškiais. Iš namų pasiekė vienas kitas siuntinys. „Gavus miltų, makaronų, ypač sviesto, mano skilvis greit pajuto permainingą, – sakė nuo bado išsigelbėjusi Birutė.

1948 metais visą Malinauskų šeimyną iš giminės išgabeno į Sibirą – Čeremchovą Irkutsko srityje, kur jiems teko sunkiai dirbtį anglų kasyklose. Dar turėjo praeiti šiek tiek laiko, kol visi, patyrę daug kančių ir išbandymų, galėjo grįžti tėvynėn. Jie pasirinko nelengviausią kelią. Kai kas rinkosi kitokią išeitį... Birutė buvo sutikusi tardytoją, nemušusį, nekankinusį. Matyt, jis sovietiniu tardytoju tapo vien dėl išskaičiavimo. Bet tas tardytojas Birutei padėti negalėjo. Kitas tardytojas ją išsiuntė į lagerius.

Aleksandras JAKUBONIS

1942 metų sukilimas Vorkutlage

Ginkluotas sukilimas Vorkutlage – vienas iš pirmųjų sukilimų GULAGO istorijoje.

Lagerio sukilėliai planavo išlaisvinti kalinius, nuginkluoti sargybą ir staigiu šuoliu pasiekti geležinkelio liniją, o iš ten pasirinkti pabėgimo kelią: vieną – į Kotlasą, kitą – į Vorkutą. Pakeliui planuota išlaisvinti kitų lagerių kalinius. Buvo manoma, kad prie sukilėlių prisijungs treminiai ir laisvai samdomi vieniniai gyventojai. Taip bus sudaryta išpūdinga armija. Sukilimui vadovavavo lagerio punkto viršininkas Markas Retiutinas, kilęs iš Archangelsko srities.

1929 metais ji nuteisė už bandko apiplėšimą. Anksčiau laiko paleistas 1939 metais jis liko Vorkutlage laisvai samdomu darbuotoju.

1942 metų sausio 24 dieną sukilėliai užgrubė ginkluotų sandėlių ir 82 lagerio pareigūnų uniformą apsirengusiu žmonių būrys kovodamas veržesi į numatytas vietas.

Sausio 29-ają likę gyvi 26 sukilėliai pasiskirstė mažomis grupėmis ir pamėgino veržtis į tundrą pas elnių augintojus nencus. Sausio pabaigoje ir vasario pradžioje ginkluotai lagerio apsaugai pavyko šiuos būrius likviduoti.

Mūšio metu vadai M. Retiutinas, būrio štabo viršininkas M. Dunajevas ir dar keturi bėgliai nusišovė.

Per visą sukilimo laikotarpį žuvo 42 kaliniai, 6 sugavo gyvus, 40 kalinių paliko būrį anksčiau, 21 – sovietų valdziai pasidavė patys.

1942 metų rugsėjo 16 dieną NKVD nuteisė sušaudyti 50 kaltinamujų, skirtingą laiką kalėti – 18 žmonių. Lagerio ginkluota apsauga ir NKVD prarado 53 saviškius: 33 buvo užmušti, 20 – sužeisti ir 52 žmonės apšalo.

Pagal „Memorial“ spaudą parengė Jonas LUKŠE

2012 m. vasario 10 d.

Prie aukuro

(atkelta iš 3 psl.)

Kauno įgulos karininkų ramovėje prie jaunųjų birutiečių ižiebtos ugnies skambėjo „Birutės giesmė“, aviacijos pulkininko Mykolo Mačioko – Tauro apygardos partizano Pušies duktė Laura Janušauskienė priminė susirinkusiesiems organizacijos, pavadinčios kunigaikštienės Birutės – Vytauto Didžiojo motinos garbei, ištakas; Kauno skyriaus pirmininkė Edita Almonaitienė pakvietė į draugiją įsilieti ir nuo šiol pasidabinti išskirtiniu draugijos ženklu – sidabrine rūtos šakele su karūna – tris jaunas, idėjų ir kū-

mo paženklintus vaikučius. Prasminga ir kilnu, kad Karininkų svetainėje tą dieną buvo atidengta kauniečio Laisvės gynėjo Tito Masiulio 50-ajam gimtadieniui skirta fotografijų paroda „Kalnai“, iprasminanti jo šviesų jaunystės atminimą. Savo broli Titą, šeimos draugystės balandį, prisiminė seserys Rima ir Giedrė; Titą – bendražygį į kalnus ir tuomet prie Televizijos bokšto – Valentinas Norvaišas. Žinia, né vienas žmogus neišeina ir neateina iš niekur... Tad rašytojas Stanislavas Abromavičius lyg keliaj į praeitį nutiesė pasakodamas

išsakytais linkėjimais birutėtėms ir Tito Masiulio artimiesiems–Mamai Vitalijai Krivickienei ir trimis seserims – tauromis LDK Birutės karininkų šeimų moterų draugijos bičiulėms. Tikimės, kad birutiečių dvasinės šilumos aukuras ir Vytauto menėje kibirkščiuojanti ugnis tą speigu alsuojančią šventinę dieną sušildė viesus Birutės dienos šventėje pabuvojusius – parlamentarus, Kauno įgulos ir atsargos karininkus, visuomeninių organizacijų ir šeimų narius.

Dalia MACIUKEVIČIENĖ

Šventės dalyviai – birutietės ir jų bendraminčiai (pirmoji iš dešinės – Vitalija Krivickienė) klausėsi sielą žavinčio koncerto

Dainuoja Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Įgulos) bažnyčios choras „Te Deum“
Jono Ivaškevičiaus nuotrauka

rybiškumo kupinas Lietuvos karininkų žmonas. Tad džiugu, kad šios organizacijos, vienjančios tarpukario ir atkurtos Lietuvos kariuomenės karininkų šeimų moteris, gretos kasmet vis gausėja, kad jaunosios narės semiasi patirties iš tremti, sovietų lagerius išgyvenusių senjorių ir visos vieningai veikdamos įamžina ir puoseleja Lietuvos kariuomenės karininkų atminimą, prisideda prie taučinio jaunųjų karių bei jaunių organizacijų narių švietimo ir ugdymo, globoja liki-

apie Tito ištakas – tėvų ir senelių šeimas, iš kurių Antanina ir Motiejus Masiuliai – 1949 metų Krasnojarsko tremtiniai.

Tą šventinę dieną choro „Te Deum“, vadovaujamo Audriaus Petrusko, giesmės ir dainos, poetės Živilės Baltės poezijos posmai, kupini meilės gimtajam kraštui, sudėti į naujai publikuotą leidinį „Titas“ ir skaityti pačios autorės, šventės vedėjo Vilius Kaminsko ir birutietės Onos Stašaitienės, persipynė su svečių ir bendraminčių

Redaktorė
Jolita Navickienė

Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:
tremtinys@erdves.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

S P A U D O S ,
R A D I O I R

T E L E V I Z I O S

R É M I M O

F O N D A S

Kaina 1,75 Lt

Tiražas 2730. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Antanas Edmundas Ratkevičius

1931–2012

Gimė Marijampolės r. Mockavos k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. kartu su tėvais, broliu ir trimis seserimis ištremtas į Siberiją – Krasnojarsko kr., Chakasiją, Kubaiką. Dirbo miško pramonės ūkyje. 1957 m. leista grįžti į Lietuvą. Išsidarbino Energetikos statybos treste Marijampolės mechanizuotoje kolonoje, čia dirbo iki pensijos. Antaną pažinojusių žmonių širdyse liko Jo šviesus atminimas – žmogišumas, prasminges darbai ir nesavanaudiška meilė jį supusiemis žmonėms.

Palaidotas Marijampolės senosiose kapinėse.

LPKTS Marijampolės filialas

Skelbimai

Vasario 10 d. (penktadienį) 15 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos salėje (Laisvės al. 39, Kaune) vyksiančioje poetės Irenos Jacevičienės jubiliejinėje literatūrinėje popietėje bus pristatomos naujausios knygos „Eskadrilė pakilo aukštai“ ir „Dangus vilioja, kviečia, šaukia“. Dalyvaus redaktorius poetas Robertas Keturakis, koncertuos vyrų choras „Perkūnas“ (vad. Romaldas Mišiukevičius).

Kviečiame dalyvauti!

Vasario 11 d. (šeštadienį) 11 val. (10 val. registracijos pradžia) Jurbarko kultūros rūmų fojė antrame aukštste įvyks Lietuvos valstybės dienos minėjimas ir LPKTS Jurbarko filialo ataskaitinis susirinkimas. Galésite sumokėti nario mokestį, nusipirkti knygų.

**Paminėsime
Lietuvos
Nepriklausomybės –
Vasario 16-osios –
dieną**

10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Įgulos) bažnyčioje. **11 val.** eiseina nuo Šv. Mykolo Arkangelo (Įgulos) bažnyčios į Karo muziejaus sodelį. **11.40 val.** varpų muzikos koncertas, skambins Julius Vilnonis. **12 val.** iškilmingas minėjimas, Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremonija, gėlių padėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje prie Laisvės paminklo ir Nežinomo kareivio kapo.

Malonai kviečiame dalyvauti.

LPKTS Kauno filialas

Vasario 15 d. (trečiadienį) kviečiame į Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimą Kruonio miške. **17 val.** šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis. **18 val.** iš Kruonio miestelio aikštės į mišką, kur užkasti 1946 m. vasario 15-osios naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilminga eisena su vėliavomis, degalais, žvakėmis ir gėlėmis.

Prašome nepamiršti šiltai apsirengti ir apsiauti, pasiimti žvakučių, degalų, vėliavų ar vėliavėlių.

Teirautis tel. (8 346) 47 373, 8 682 65 678, 8 615 29 907.

Vasario 16 d. (ketvirtadienį) 12 val. kviečiame į ypatingą Lietuvos valstybės istorinės atminties vietą – Lietuvos partizanų ryšininkų Sajū sodybą, Balandiškio k., Grinkiškio sen., Radviliškio sav.

2005 m. Lietuvos partizanų ryšininkų Sajū sodyba buvo įtraukta į Lietuvos respublikos kultūros vertybų registrą, kaip turinti išskirtinę reikšmę nacionaliniams paveldui. Deja, tai neužtikrino deramos sodybos apsaugos. 2010 m. apleistas namas, visuomenės rūpėsciu ir pastangomis, buvo uždengtas laikina stogine, vyko sodybos aktualizavimo akcijos.

Ignoruojant Sajū sodybos išsaugojimu suinteresuotą visuomenę, valstybinės institucijos siekia nugriauti gyvenamajį namą, paliekant tik pamatus, vietą pažymint paminkliniais ženklais.

Jei Jūs manote, kad Laisvės kovų atmintis turi būti gaivina, o ne marinama, kad nacionalinės reikšmės vietas turi būti atkuriamos, o ne griaunamos, kviečiame nelikti abejingais ir prisijungti prie visuomeninės akcijos, skirtos partizanų ryšininkų Sajū sodybos išsaugojimui!

Veiks 1949 m. vasario 16 d. signatarų ąžuolo portretų paraoda (skulpt. G. Lukošaitis).

15 val. renginys Mėnaičiuose. Dalyvaus grupės „BIX“, „Kitava“.

Teirautis tel. 8 657 67 576, 8 652 89 575.

Vasario 19 d. (sekmadienį) 11 val. Vilkaviškio parapijos salėje įvyks tradicinis LPKTS Vilkaviškio filialo tremtinų Užgavėnių susibūrimas. Kviečiame aktyviai dalyvauti. Vaišės sunėštinės. Bus galima užsiprenumeruoti „Tremtinį“, sumokėti nario mokestį. Bus renkamos aukos būsimai tremtinų prisiminimų knygai ir knygai „Tremties vaikai“.

Vasario 19 d. (sekmadienį) 14 val. Šiaulių savivaldybės salėje įvyks LPKTS Šiaulių filialo ataskaitinis susirinkimas. Galésite sumokėti nario mokestį. Pabendrausime prie kavos puodelio.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei naujus „Laisvės kovų archyvo“ numerius galite įsigyti LPKTS būstinių knygynelyje, Laisvės al. 39, Kaune.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.